

JAK WYCHOWAĆ DZIECKO?

W swojej bezradności rodzice szukają pomocy i wskazówek w poradnikach. Rynek księgarski pełen jest książek, w których dokładnie opisano, jakie dziecko ma być i co powinno potrafić w określonym momencie życia. Książki te mogą być rzeczywiście pomocą, jeśli ich treść potraktujemy jedynie jako propozycje. Na wszystkie pytania związane z wychowaniem poradniki nie udzielają żadnych jednoznacznych odpowiedzi. Nie ma także żadnych opatentowanych przepisów, bo być ich nie może. Mamy bowiem do czynienia z człowiekiem, indywidualnością, gdyż każdy człowiek- nawet ten najmniejszy - jest inny. Wychowanie, to przede wszystkim właściwy związek między dziećmi i ich rodzicami. Jest on wyjątkowy i ma ogromny wpływ na charakter małego człowieka.

Ingrid Romberg- Asboth w swej książce „Kiedy dusza dziecka płacze” powiedziała, że wychowanie podobne jest do tańca, w którym każdy wsłuchuje się w rytm partnera i stara się do niego dopasować.

1. Brejnak Wojciech „Kocham i wychowuję”, Warszawa 1993

Autor opisuje typowe problemy, jakie mają rodzice dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Ukazuje błędy, jakie w swoich oddziaływaniach wychowawczych popełniają rodzice, a także konsekwencje tych błędów. W książce tej Wojciech Brejnak omawia także sposoby poznawania i analizowania zachowań dzieci oraz rodziców możliwe do zastosowania w różnych sytuacjach wychowawczych. Oto niektóre tytuły rozdziałów książki:

- „O rozwoju i wadach mowy”
- „Jak rozmawiać z dzieckiem?”
- „O kilku potrzebach psychicznych”
- „Granice dziecięcej samodzielności”
- „Przed pierwszym dzwonkiem”
- „Dysleksja, dysgrafia”
- „Dlaczego kłamią?”
- „Bić albo nie bić”
- „Młodzież skłócona z życiem”

2. Czapów Czesław „Rodzina a wychowanie”, NK Warszawa

W książce tej autor przedstawił najczęściej spotykane niedostatki i błędy wychowania rodzinnego, a także wskazał typowe zaburzenia w zachowaniu dziecka będące rezultatem tych niedostatków i błędów. Zainteresował się specjalnie postępowaniem rodziców, którzy w zasadzie skłonni są uprawiać konstruktywne społecznie i korzystne dla dziecka wychowanie

rodzinne. Pominął więc sytuacje dziecka w rodzinach rozbitych, trawionych alkoholizmem, skłóconych z nakazami prawa, etyki i obyczaju.

3. Dąbrowska Justyna „Bez stresu z dziećmi”, Jacek Santorski CO Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993

O książce tej Jacek Santorski napisał: „Oczywiście nie możliwe jest bycie z dziećmi bez stresu , ale czytając tę książkę można dowiedzieć się, jak nie wyrzekając się siebie, naturalnie kochać dzieci i być szczęśliwym właśnie z nimi”.

4. Drath Anna „Jak postępować z dzieckiem nerwicowym”, IWZZ , Warszawa 1986

Jest to książka ze znanej serii Rodzina i dom . Traktuje ona o objawach i przyczynach nerwowości u dzieci w różnych okresach życia, począwszy od niemowlęcia, aż do okresu dojrzewania. Autorka radzi jak postępować z dziećmi nerwicowymi, nadpobudliwymi, nieśmiałymi, przeżywającymi stany lękowe, zaburzenia snu .Proponuje także jak zapobiegać narastaniu nerwowości u dzieci.

5. Faber Adele, Mazlish Elaine “Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły.”, Poznań 1993

Książka ta okazała się światowym hitem wśród publikacji poświęconych problemom, z jakimi każdego dnia zmagają się rodzice i dzieci. W sposób niezwykle osobisty, pełen życzliwości i prostoty autorki dzielą się swoim doświadczeniem oraz głęboką wiedzą na temat dylematów rodzicielskich i dziecięcych uczuć , sposobów nawiązywania współpracy, skuteczności i nieskuteczności pochwał oraz kar. Ujawniając przyczyny porażek wychowawczych i wskazując na sposoby ich uniknięcia- uczą rodzicielstwa dojrzałego i satysfakcjonującego. Nowością i szczególną zaletą tego poradnika jest pokazanie jak to robić. Praktyczne ćwiczenia i wskazówki- ułatwiające opanowanie sztuki komunikowania się z dziećmi i ...nie tylko z nimi – sprawiają, że ta książka nie jest „zarezerwowana” tylko dla profesjonalistów . Jest przeznaczona dla każdego, kto chciałby nie tylko lepiej rozumieć i mądrzej kochać dzieci, ale i być przez dzieci kochanym i rozumianym.

6. Filipczuk Halina „Jak rozumnie kochać dziecko?”, IW CRZZ, Warszawa

Zadaniem tej książki jest zachęcenie rodziców do przemyślenia miłości do własnych dzieci i znalezienia odpowiedzi na następujące pytania: jaka jest ich miłość i w jaki sposób okazują ją dzieciom, czy czynią to z największą dla nich korzyścią, czy też dają wyraz swoim chwilowym nastrojom i pragnieniom, czy dążą do zaspokojenia własnych potrzeb, aspiracji, ambicji, czy też potrzeb rozwojowych dzieci. Książka ta została napisana z myślą o rodzicach kochających dzieci, pragnących kochać je jak najrozsądniej, jak najwłaściwiej, jak najlepiej.

7. Filipczuk Halina „Kłopoty z jedynakami”, NK, Warszawa 1978

Książka adresowana jest do rodziców. H. Filipczuk przedstawia w niej wiele przykładów sytuacji życiowych i wychowawczych jedynaków, z którymi zetknęła się w swojej

praktyce pedagogicznej.

8. Filipczuk Halina „Rodzina, a rozwój psychiczny dziecka”, NK, Warszawa 1981

Pragnieniem autorki było, aby książka stała się pomocna rodzicom w :

- lepszym, bardziej wnikliwym rozumieniu procesu rozwoju dziecka, jego uwarunkowań i zależności od różnych czynników;
- uświadomieniu możliwości dorosłych w kierowaniu rozwojem dziecka, stopnia pomocy, jakiej może mu udzielić otoczenie;
- praktycznym działaniu dla zapewnienia dzieciom optymalnych warunków, wykorzystania tych wszystkich sytuacji i czynników, które sprzyjają rozwojowi, a wyeliminowania lub ograniczenia czynników niekorzystnych.

Czytelnicy będą mieli okazję poznać powstałe dawniej, a rozpowszechnione do dziś koncepcje rozwoju psychicznego oraz poglądy współczesnej psychologii na jego istotę i czynniki, które go warunkują, a zwłaszcza:

- rolę zadatków dziedzicznych i wrodzonych;
- wpływ środowiska;
- oddziaływanie wychowawcze;
- własną aktywność dziecka.

9. Fischer-Tietze Renate „Nie ma głupich dzieci”, JEDNOŚĆ Kielce

Jest to poradnik dla rodziców, wychowawców i nauczycieli. Opisuje terapię pozwalającą odzyskać dziecku wiarę w siebie oraz w otaczający świat. Gry i zabawy zachęcają do nauki, zwiększają zdolności i motywację dziecka.

10. Friedl Johanna „Moje dziecko idzie do przedszkola”, JEDNOŚĆ Kielce

W tym praktycznym poradniku rodzice znajdą odpowiedź na wiele podstawowych pytań, które związane są z przygotowaniem i pobytem dziecka w przedszkolu oraz jego przejściem do pierwszej klasy. Oto kilka wybranych problemów:

- Jakie przedszkole będzie odpowiednie dla naszego dziecka?
- Kiedy powinniśmy posłać dziecko do przedszkola?
- Jak należy się do tego przygotować?
- Swobodna zabawa- co to takiego?
- Czy moje dziecko jest na tyle dojrzałe, by pójść do szkoły?

11. Gordon Thomas „Wychowanie bez porażek”, IW PAX Warszawa 1993

Książka ta była przed paru laty bestsellerem w krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych. Nie stanowi ona rejestru praw i obowiązków rodziców oraz dzieci, ani wykazu powinności rodzicielskich, ale występuje przeciw manipulowaniu dzieckiem, a także przeciw manipulacjom dziecięcym, stosowanym wobec rodziców, głosi nowe możliwości kształtowania atmosfery rodzinnej.

Zasady wychowawcze Gordona wyrosły z psychologii komunikacji i są w gruncie rzeczy proste, choć wymagają pewnej dyscypliny wewnętrznej. Autor, krytykując dotychczasowe

modele rozwiązywania konfliktów (oparte na błędnym schemacie „zwycięzca- pokonany”) , proponuje stosowanie metody bez pokonanych. Dąży do rozwiązań kompromisowych, zadowolających obie strony.

Książka napisana jest prostym, zrozumiałym językiem.

12. Górski Stanisław „Tajemnica wzajemnego zrozumienia, IWZZ, Warszawa 1982

Autor starał się pokazać , jakie mogą być przyczyny zaburzenia wzajemnych kontaktów między rodzicami, a dziećmi, jak unikać tych zaburzeń i jak je eliminować.

13. Han- Ilgiewicz Natalia „Dziecko w konflikcie z rodziną”, NK, Warszawa 1971

Autorka zwraca się do rodziców myślących i skłonnych do podjęcia skutecznego wysiłku dla dobra swej rodziny. Jej celem jest przede wszystkim uczulenie ich na zjawiska i problemy zarysowujące się w nich i dookoła nich. Niekiedy rozwiązanie tych problemów wymaga opanowania się , przeczekania trudniejszej chwili , często- wysiłku zrozumienia, zawsze- gotowości do dialogu i do poddania krytycznej ocenie własnego postępowania.

14. Kozakiewicz Mikołaj „Najdziwniejsi rodzice, najdziwniejsze dzieci”, NK, Warszawa 1973

Jest to zbiór spraw konkretnych osób. Autor przytacza autentyczne przypadki , z którymi miał do czynienia i opisuje, jak starał się pomóc rodzicom i młodym ludziom, którzy się do niego o taką pomoc zwrócili.

15. Leite John , Parrish Kip “Wychowanie skuteczne. 10 przykazań dla rodziców”, WSiP, Warszawa 1994

„Wychowanie skuteczne” to wynik doświadczeń dwóch amerykańskich psychologów, którzy przez dwanaście lat zajmowali się wychowawczymi problemami dorastania. Stworzyli oni oryginalny przewodnik wychowania nastolatków , który godzi najnowszą wiedzę pedagogiczną z tradycyjnym, zdroworozsądkowym podejściem do spraw dojrzewania. Autorzy dostrzegają w nastolatkach przede wszystkim rozwijające się dzieci, kształtujące dopiero własną tożsamość. Dzieci, które przez długie lata potrzebują miłości, opieki i mądrego przewodnictwa dorosłych (autorytetów).

Książka gromadzi wiele praktycznych wiadomości przydatnych wszystkim rodzicom i wychowawcom młodzieży.

16. Linde von Keyserlingk „Opowieści dla duszy dziecięcej”, JEDNOŚĆ , Kielce 2002

Książka zawiera pouczające, bardzo żywe i obrazowe opowiadania przeznaczone dla dzieci. Wszystkie mają szczęśliwe i dobre zakończenia jak bajki. Dodają odwagi i pocieszają, zdumiewają i rozśmieszają. W opowiadaniach tych nigdy nie szuka się winnych, którzy zostają ukarani, lecz zawsze podawane są wyjaśnienia i rozwiązania. Autorka pisze dla dzieci takie opowieści, które pomogą im radzić sobie ze swoim strachem, wyrażą ich radość i pozwolą rozpoznać uczucia, które na co dzień być może byłyby niemożliwe do uzewnętrznienia. Jednocześnie rodzice i wychowawcy znajdą tutaj ważne wskazówki dotyczące rozumienia

wysyłanych przez dziecko sygnałów.

Pozycja ta z powodzeniem może być wykorzystywana w procesie wychowania.

17. Łopatkowa Maria „Elementarz wychowania małego dziecka”, LSW, Warszawa 1988

Książka napisana jest przystępnym, zrozumiałym językiem. Stanowi kompendium wiedzy o tym, co małemu dziecku jest niezbędne dla jego prawidłowego rozwoju. Maria Łopatkowa starała się wiedzę o wychowaniu dziecka podać „w pigułce”, bez szerszej analizy i głębszego uzasadnienia. Oparła ją na wynikach badań naukowych i zgodnych twierdzeniach uczonych, na obserwacjach i doświadczeniach własnych oraz cudzych, a także na przykładach z działalności Komitetu Ochrony Praw Dziecka.

18. Łopatkowa Maria „O sztuce wychowywania”, NK, Warszawa 1974

Autorka wychowanie nazywa sztuką, czyli czymś niezwykle trudnym. Wykazując rodzicielskie braki, dopatruje się często powiązań gdzieś daleko poza terenem domowym. Dla zobrazowania tematyki przytoczę tytuły kolejnych rozdziałów:

1. Rodzicom skłopotanym dzierżeniem władzy.
2. Rodzicom nie zawsze winnym.
3. Rodzicom nie mającym czasu.
4. Rodzicom kochającym bez zastanowienia.
5. Rodzicom odrzucającym.
6. Rodzicom rozwodzącym się i samotnym.
7. Rodzicom „z marginesu”.
8. Rodzicom wierzącym i niewierzącym
9. Rodzicom dzieci skrzywdzonych przez naturę.
10. Rodzicom dzieci dorosłych.

19. Łopatkowa Maria „Pedagogika serca”, WSiP, Warszawa 1992

Pedagogika serca, to wychowywanie dzieci poprzez miłość. W książce zawarte są pytania i próby odpowiedzi na nie: Co to znaczy być dobrym?, Co to znaczy kochać?, Dlaczego ludzie pragnąc dobra, czynią zło? i wiele innych.

Autorka chodząc śladami dzieci docierała do przeróżnie pogmatwanych losów ludzkich, do utajonych tragedii, psychicznych morderstw, heroizmu dobroci, dna nienawiści i szczytów miłości. Udowodniła, że najważniejsze dla dziecka jest zaspokojenie potrzeby miłości i bezpieczeństwa. Od tego zależy prawidłowe funkcjonowanie człowieka w dorosłym życiu.

20. Makowska Jolanta „Dzieci trudne do kochania”, IWZZ, Warszawa 1982

W książce tej autorka starała się przekazać rodzicom i wychowawcom pewne wybrane problemy dotyczące rozwoju i zachowania dzieci, które objawiają nadpobudliwość, są nadwrażliwe, skłonne do reakcji nerwicowych, a swoim zachowaniem stwarzają wiele trudnych problemów i sytuacji wychowawczych. Próbowwała także wskazać kilka sposobów postępowania z dzieckiem, dających nierzadko dobre efekty.

21. Misiewicz Halina „Rola rodziny w kształtowaniu postaw”, IWZZ, Warszawa 1986

Książka adresowana jest do rodziców i nauczycieli. Ukazuje ona mechanizmy kierujące procesem kształtowania postaw. Wszystko, co człowiek robi, jaki jest, jakie stawia sobie cele do realizacji, wynika z jego potrzeb, dlatego też omówione zostało tu pojęcie potrzeby i jej znaczenia dla rozwoju dziecka.

22. Nartowska Hanna „Wychowanie dziecka nadpobudliwego”, NK, Warszawa 1972

Dziecko nadpobudliwe swoim zachowaniem stwarza szereg problemów wychowawczych. W książce tej czytelnik nie znajdzie recept „na każdą okazję”, gdyż takich złotych środków po prostu nie ma.

Autorka na początku lektury zapoznaje nas z objawami nadpobudliwości oraz wyjaśnia, jakie są ich przyczyny. Następnie stara się sformułować wskazania wychowawcze, które mogą okazać się pomocne w postępowaniu z dziećmi nadpobudliwymi.

23. Pauling Peter „Szczęśliwe dzieci czyli udane wychowanie”, JEDNOŚĆ, Kielce 2003

Autor chce zachęcić rodziców do dokładnego słuchania swoich dzieci i patrzenia na nie. Chce sprowokować do zamyślenia się nad starymi i nowymi błędami wychowawczymi. Każdy rozdział jest próbą wyjaśnienia jednego tylko pytania, z którym zwrócili się do autora wychowawcy lub rodzice. Według Petera Paulinga jest to najlepsza książka o wychowaniu.

24. Popielarska Aniela, Mazurowa Mieczysława „Dlaczego nasze dzieci sprawiają trudności wychowawcze”, PZWL, Warszawa 1978

Oddając książkę w ręce rodziców, autorki pragnęły możliwie wyczerpująco przedstawić i uzasadnić różnorodne przyczyny zaburzeń zachowania i trudności wychowawczych u dzieci tak w domu, jak i na terenie szkoły czy przedszkola. Przedstawiły sposoby racjonalnego, prawidłowego postępowania z dziećmi w typowych sytuacjach konfliktowych.

25. Romberg-Asboth Ingrid „Kiedy dusza dziecka płacze”, JEDNOŚĆ, Kielce 2001

Rzucające się w oczy zachowanie dziecka jest najczęściej sygnałem głęboko schowanych ran w jego duszy. Przy pomocy tego poradnika rodzice będą mogli zrozumieć wołania swojej pociechy o pomoc i trafić na ślad jego ukrytych cierpień. Dowiedzą się także wiele o sobie samych i o swoim dzieciństwie.

26. Sławiński Stanisław „Rozważania o wychowaniu”, Instytut Wydawniczy PAX, 1983

Prezentowane w książce poglądy autora na temat wychowania moralnego w rodzinie opierają się na założeniu, że dziecko jest osobą, która pozostając w różnorodnych związkach z otoczeniem rozwija się jednak autonomicznie.

Myślą przewodnią proponowanych rozwiązań jest stała praca rodziców nad własnym rozwojem, który następować powinien równoległe do rozwoju dziecka. Autor starał się

pokazać i wyjaśnić , jakie postawy rodziców sprzyjają , bądź nie sprzyjają rozwojowi tych dyspozycji dziecka, które w istotny sposób współtworzyć będą rzeczywistość moralną jego osoby.

27. Tschope- Scheffler Sigrid „Dzieci potrzebują korzeni i skrzydeł”, JEDNOŚĆ, Kielce 2001

Dla rozwoju swojej osobowości dzieci potrzebują jednocześnie granic i swobody. Tytułowe „korzenie” to poczucie bezpieczeństwa, miłość i zaufanie, zaś „skrzydła” są metaforą samodzielności i potrzeby poznawania świata.

Autorka pokazuje , jak rodzice , wychowawcy i nauczyciele mogą odnaleźć równowagę między zakorzeniem i swobodą bez jednoczesnego popadania w autorytatywne style wychowawcze.

28. Wolfram Wolf- Wedigo „Nadpobudliwe i niespokojne dzieci w przedszkolu”, JEDNOŚĆ, Kielce 2001

Poradnik dodaje odwagi i nadziei . Pomaga odnaleźć własny sposób radzenia sobie z trudnościami. Składa się z dwóch części: pierwsza przedstawia problem; druga zawiera pożyteczne wskazówki.

Opracowała Renata Mulawa- nauczycielka Przedszkola Miejskiego Nr 9